

Πριν ο τουρισμός «καταπιεί» την ιστορία!

Μάκης Γεωργιάδης

Η μεγάλη απεργία των μεταλλωρύχων της Σερίφου τον Αύγουστο του 1916, αποτελεί μια τεράστια αγωνιστική και ιστορική παρακαταθήκη για το ελληνικό εργατικό κίνημα. Οι νεκροί αυτής της απεργίας, οι συνεχείς αγώνες και πολλές ακόμη μεγάλες κινητοποιήσεις των εργατών των αρχών του 20ού αιώνα συνέβαλαν τα μέγιστα στην καθιέρωση του οκταώρου, στην αύξηση μισθών και ημερομισθίων, στη σταδιακή καθιέρωση της κοινωνικής ασφάλισης και των ανθρώπινων συνθηκών εργασίας. Κατακτήσεις οι οποίες χτυπιούνται βάνουσα και καταργούνται πολλές φορές στο σημερινό σκηνικό των μνημονίων της μόνιμης λιτότητας, και μπαίνουν στη προκρούστεια κλίνη της νεοφιλελεύθερης ΤΙΝΑ.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι εκείνη την εποχή που διαδραματίζονται τα γεγονότα της Σερίφου, η συγκρότηση και η πυκνότητα του συνδικαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα ήταν ουσιαστικά στα σπάργαλα. Σε λιγότερο από δύο χρόνια θα ιδρυθεί τόσο η ΓΣΕΕ όσο και το ΣΕΚΕ και από την πρώτη στιγμή ο Κ. Σπέρας θα συμβάλει αποφασιστικά στην συγκρότηση και την άνδρωσή τους. Βεβαίως λίγα χρόνια αργότερα ο ίδιος θα διαφωνήσει τόσο με το ΚΚΕ όσο και με τη ΓΣΕΕ και γύρω από το όνομά του και τη δράση του θα αναπτυχθεί μια φιλολογία περί προδοτικής και εξωμοτικής δραστηριότητας η οποία θα καταλήξει και στη δολοφονία του το 1943 αφού μάλιστα είχε κατηγορηθεί ούτε λίγο ούτε πολύ και ως συνεργάτης των Γερμανών κατακτητών.

Η ιστορική έρευνα έχει ακόμη μεγάλο πεδίο να φωτίσει για να καταλήξει κάποιος σε ακλόνητα συμπεράσματα. Οι παθογένειες και η διχόνοια εντός του εργατικού κινήματος δυστυχώς μέχρι και στις μέρες μας εμποδίζουν μια συνολική ψύχραιμη αποτύπωση. Η ουσία είναι πως πέρα από τα πρόσωπα, η συλλογική δράση και η απεργία της Σερίφου άρχισαν δειλά δειλά να γίνονται γνωστά στα μέσα της δεκαετίας του 70. Αργότερα το ΠΑΣΟΚ πέραν κάποιων αγνών προθέσεων ανάδειξης και αναγνώρισης μεγάλων εργατικών αγώνων άρχισε τις λαθροχειρίες και την καπηλεία όλων αυτών ώσπου από κοινού με τη δεξιά και τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία επιχείρησε να τους θάψει οριστικά και αμετάκλητα στο περιβόητο «χρονοντούλαπο της ιστορίας».

Το ΠΑΣΟΚ διαδέχθηκε επάξια ο ΣΥΡΙΖΑ, αλλά η επιχείρηση λήθη και υποταγή όσα πλοκάμια κι αν έχει δεν μπορεί να επικρατήσει πλήρως. Στο Μεγάλο Λιβάδι, όπου διαδραματίστηκε η εξέγερση του 1915, σήμερα υπάρχουν εκτός από τα απομεινάρια των σιδηροτροχιών, των βαγονέτων, της γέφυρας φόρτωσης και των κτισμάτων της εποχής. βρίσκονται μια προτομή του Κ. Σπέρα και ένα μνημείο για τους τέσσερις νεκρούς απεργούς. Τα γεγονότα της απεργίας περιγράφονται αναλυτικά από τον ίδιο τον Κ. Σπέρα στο βιβλίο **Η μεγάλη απεργία της Σερίφου** το οποίο γράφτηκε το 1919 και σήμερα κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Βιβλιοπέλαγος.

Είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικό ότι μια τέτοια εργατική κινητοποίηση εμπνέει ακόμη και σήμερα καλλιτέχνες από όλο το φάσμα των τεχνών με χαρακτηριστικότερο τελευταίο παράδειγμα τον Χρ. Θηβαίο ο οποίος κυκλοφόρησε ολόκληρο άλμπουμ με τραγούδια το καλοκαίρι του 2016, με αντικείμενο την απεργία της Σερίφου και με τίτλο «*Σιδερένιο Νησί*». Καλό είναι λοιπόν στο μυαλό μας να έχουμε πως, πριν σκεπάσει τα πάντα η καταχνιά του τουρισμού και του λάιφ στάιλ, στις Κυκλάδες αλλά και σε άλλα νησιά

του Αιγαίου, το εργατικό κίνημα και βαθιές ρίζες είχε και σημαντικούς αγώνες έδωσε. Όπως οι πρώτες απεργίες ναυτεργατών στη Σύρο όπως και των εργαζομένων στα ναυπηγεία του νησιού. Άλλωστε στις Κυκλάδες υπάρχει και μια μακρά παράδοση εξεγέρσεων και αγροτοεργατικών επαναστάσεων, όπως στη Νάξο στα μέσα του 19ου αιώνα οι οποίες με τη σειρά τους έχουν τις ρίζες τους στην εποχή τόσο της Ενετοκρατίας όσο και της οθωμανικής κυριαρχίας.

Πέρα από το αλάτι της θάλασσας και το άπλετο φως του ήλιου, τα κυκλαδονήσια έχουν ποτιστεί με άφθονο αίμα και με το διαχρονικό αίτημα για μια καλύτερη ζωή για μια άλλη κοινωνία όπου η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο δεν θα έχει καμία απολύτως θέση...

ΨΩΜΙ ΠΟΤΙΣΜΕΝΟ ΣΤΟ ΑΙΜΑ

Πέρα από το αλάτι της θάλασσας και το άπλετο φως του ήλιου, τα κυκλαδονήσια έχουν ποτιστεί με άφθονο αίμα και με το διαχρονικό αίτημα για μια καλύτερη ζωή για μια άλλη κοινωνία όπου η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο δεν θα έχει καμία απολύτως θέση...

Οι στοές των ορυχείων μοιάζουν ακόμη να είναι ζωντανές και ρέουσες φλέβες στο σώμα μιας σκληρής, άγονης και αγέρωχης γης η οποία ορθώνεται βραχύδης και άγρια σαν κυματιστή λίθινη θάλασσα ακριβώς επάνω από τη φουρτουνιασμένη αλλά ζεστή γαλάζια αγκαλιά του πελάγους. Άνοιξε με κόπο τα βαριά βλέφαρά του και προσπάθησε να δει τον ήλιο. Έξω όμως είχε πέσει πια η νύχτα και, πληγωμένος όπως, ήταν δεν άργησε να κοιμηθεί και πάλι. Μέσα στις δαιδαλώδεις γαλαρίες σκόνη, σκοτάδι και υγρασία. Τσακίζουν τα κόκκαλα, τρυπάνε τα πνευμόνια και χιλιάδες ανθρώπινα σαρκία σαπίζουν καταπλακωμένα από τεράστιους όγκους χωμάτων, σιδηρομεταλλεύματος, σιδηροπυρίτη και χαλκού. Οι σκελετοί των ανθρώπων θα στοιχειώνουν για αιώνες το νησί και οι εργάτες μέσα σε έναν πυρετό θανάτου κι εξαθλίωσης έχουν εξεγερθεί. Όχι άλλοι σκελετοί κληρονομιά στις επόμενες γενιές. Όχι άλλοι εξαφανισμένοι δήθεν πως τους θέλει η εταιρεία Γκρόμαν όταν λάχει και κάποιος από τους συγγενείς, τις χήρες ή τις χαροκαμένες μάνες ψάξει για κάποιο ίχνος ζωντανής παρουσίας. «Μα αυτός ζήτησε εξόφληση πριν από ένα χρόνο, πληρώθηκε και εξαφανίστηκε». Πού μπορεί να πήγε;

Το χώμα βοά, αλλά οι γαλαρίες δεν έχουν μιλιά. Από το 188 , όταν πρωτολειτούργησαν τα μεταλλεία κάποιοι λένε πως μέχρι τώρα, ως τα 1916 δηλαδή, δύο χιλιάδες εργάτες έχουν θαφτεί ζωντανοί μέσα στις στοές. Το ψωμί που έδιναν στις οικογένειές τους ποτίστηκε στο αίμα και εξακολουθεί να ποτίζεται από αυτό. Άλλωστε το κριθαρένιο το ψωμί που ζυμώνουν οι γυναίκες σε όλα τα χωριά της Σερίφου είναι αρκετά σκληρό. Το αίμα το μαλάκωσε. Για την εταιρεία και τα τσιράκια του αφεντικού όλους αυτούς ποτέ δε βρέθηκαν παρά μόνο μετά από χρόνια εντοπίστηκαν ως σκελετοί και υπολείμματα. Άλλους τους πήρε η Αμερική. Έφυγαν σαν τυχοδιώκτες κυνηγώντας δήθεν το όνειρο. Ένα όνειρο που μάτωνε με τη σειρά του την ίδια εποχή στο Λάντλοου έστω κι αν κανένας από τους πεσόντες της Σερίφου δεν βρισκόταν με τη φυσική του παρουσία εκεί. Τώρα, σήμερα 21η του Αυγούστου του 1916 μετά από δεκαπέντε ημέρες απεργίας η μανιασμένη θάλασσα ήρθε από το ατμόπλοιο της γραμμής που κατέβασε ένα τάγμα χωροφυλακής και από το διοικητήριο του Γκρόμαν. Το κράτος είχε πάρει την απόφαση. Ο εχθρός ήταν στο εσωτερικό. Ο βασιλιάς με το Βενιζέλο είχαν μοιράσει την Ελλάδα στα δύο, ο γαλλικός στόλος είχε καταπλεύσει στη γειτονική Μήλο σαν στρατός κατοχής, αλλά ούτως ή αλλιώς οι «στασιαστές» στο Μέγα Λιβάδι έπρεπε να τσακιστούν με τα όπλα.

Όλες αυτές οι εικόνες του αιματοβαμμένου πρωινού στριφογύριζαν αδιάκοπα τότε σαν όνειρο και τότε σαν εφιάλτης στο μυαλό του τραυματισμένου μεταλλωρύχου. Τριάντα χρόνια δούλευαν τα μεταλλεία, τριάντα χρόνια δουλειά ήλιο με ήλιο, παππούδες και πατεράδες καταπλακωμένοι από τόνους χώμα. Το μεροκάματο των τεσσάρων δραχμών ίσα ίσα που αρκούσε για να συντηρηθεί απλώς κάποιος στη ζωή. Εκείνο το καλοκαίρι έπεσε η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι. Οι πρώτοι 46 εργάτες ίδρυσαν στις 24 Ιουλίου το Σωματείο των μεταλλωρύχων και άρχισαν να απαιτούν το οκτάωρο, αυξήσεις στα μεροκάματα και ανθρώπινες συνθήκες εργασίας.

Η απάντηση του Γεωργίου Γκρόμαν ήταν η ωμή βία, οι απειλές και εντέλει η επέμβαση της χωροφυλακής με στρατιωτικό τρόπο. Τον πρωτεργάτη της απεργίας τον φυλάκισαν από το πρωί μαζί με τη διοίκηση του σωματείου και την απεργιακή επιτροπή στον αστυνομικό σταθμό τον οποίο είχε ουσιαστικά υπό τις διαταγές του ο Γερμανός επιχειρηματίας.

Ο Κωνσταντίνος Σπέρας, ένας έμπειρος και πρωτοπόρος συνδικαλιστής, έπεσε στην παγίδα των διαπραγματεύσεων με τον υπομοίραρχο Χρυσάνθου που είχε έρθει από την Αθήνα για να καταστείλει με λύσσα την απεργία. Εργοδοσία, κράτος και χωροφυλακή δεν είχαν καμία διάθεση διαπραγμάτευσης. Τους έκλεισαν έτσι τους εργάτες στα κρατητήρια. Οι υπόλοιποι στον προβλήτα εμπόδιζαν με τα σώματά και την καρδιά τους οποιαδήποτε απόπειρα φόρτωσης του ανδριώτικου φορτηγού ατμόπλοιου Μανούσι το οποίο επειγόταν να φορτώσει με σιδηρομετάλλευμα ο Γκρόμαν. Οι χωροφύλακες του Χρυσάνθου όπλισαν εφ' όπλου λόγχη και παρατάχθηκαν στην άκρη της προβλήτας. Ένα βήμα πίσω η θάλασσα.

Δόθηκε διορία πέντε λεπτά να λυθεί η απεργία. Σε αυτό το πεντάλεπτο πάγωσε ο χρόνος. Όλες αυτές οι εικόνες πέρασαν και ξαναπέρασαν από το μυαλό του. Έπειτα ο πρώτος πυροβολισμός από το όπλο του υπομοίραρχου. Ο πρώτος νεκρός και η φλόγα της εξέγερσης στα μουσκεμένα από τον ιδρώτα άγρια και αποφασισμένα πρόσωπα των κολασμένων αυτής της γης. Τα ρινίσματα του σιδήρου ψήνονται στα καμίνια της χαλυβουργίας για να δέσουνε το ατσάλι. Δυο μικρές γροθιές σφιγμένες στον αέρα από τον καθένα ενώνονται και δένουν το ατσάλι της εξέγερσης. Τροφοδοτούν τη φωτιά στο καμίνι της αντίστασης.

Έπειτα οι εργάτες επιτίθενται. Αφοπλίζουν τον υπομοίραρχο και τον τοπικό διοικητή και ο θρύλος μιλάει για λιθοβολισμό τους μέχρι θανάτου από τα γυναικόπαιδα όταν οι απεργοί τούς πέταξαν στη θάλασσα. Για δεκαπέντε ολόκληρες ημέρες οι χωροφύλακες θα σκορπίσουν στα γύρω βουνά και η κυβέρνηση της Αθήνας θα στείλει ενισχύσεις οι οποίες τελικά θα καταστείλουν την απεργία και τον ξεσηκωμό. Τώρα τέσσερα από τα αδέρφια του ήταν ήδη νεκρά και το αίμα τους είχε ποτίσει και πάλι το πικρό ψωμί της φαμελιάς τους και κάθε εργατικής φαμελιάς. Άλλοι δύο θα πέθαιναν κατόπιν από τα τραύματά τους και ο Σπέρας, όπως και άλλοι πρωτοπόροι συνδικαλιστές, για χρόνια θα μπαινόβγαιναν σε φυλακές και εξορίες...

Πηγή: ΠΡΙΝ